

**Współpraca przedsiębiorstw
a innowacje i transfer technologii
– wybrane aspekty**

Red. naukowa A. Świadek, J. Wiśniewska

Współpraca przedsiębiorstw a innowacje i transfer technologii – wybrane aspekty

Red. naukowa A. Świadek, J. Wiśniewska

Szczecin 2015

**Współpraca przedsiębiorstw a innowacje i transfer technologii
– wybrane aspekty**

Tytuł monografii naukowej:

Współpraca przedsiębiorstw a innowacje i transfer technologii – wybrane aspekty

Redakcja naukowa:

Arkadiusz Świadek, Joanna Wiśniewska

Autorzy:

Marek Tomaszewski,
Aleksandra Kieres,
Anna Misztal,
Jadwiga Gorączkowska,
Katarzyna Kazojć,
Roman Tylżanowski,
Katarzyna Szopik-Deczyńska,
Ewelina Kucharz

Recenzent naukowy:

Prof. dr hab. Władysław Janasz
Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytet Szczeciński

Komitety Naukowy:

Prof. UG dr hab. Sylwia Pangsy-Kania,
Prof. dr hab. Włodzimierz Szpringer,
Prof. zw. dr hab. Jerzy Kisielnicki,
Prof. UW dr hab. Grzegorz Karasiewicz,
Prof. UZ dr hab. Arkadiusz Świadek

Projekt okładki: Tomek Przewrocki

Korekta językowa, skład oraz druk: Jacek Storm

Wydawca:

Naukowe Wydawnictwo IVG
www.wydawnictwoivg.pl
email: biuro@wydawnictwoivg.pl
ISBN 978-83-62062-69-0 druk
ISBN 978-83-62062-70-6 ebook

Naukowe
Wydawnictwo IVG

© Copyright by Groupivg.com in Poland

GROUPIVG.COM

Spis treści

Wstęp.....7

Część I Współpraca i jej dywergencje w aktywności innowacyjnej przedsiębiorstwa

Marek Tomaszewski

Rozdział 1

Teoretyczne aspekty kooperacji przedsiębiorstw

Aleksandra Kieres

Rozdział 2

Współpraca nauki i biznesu – programy i kierunki rozwoju

Anna Misztal

Rozdział 3

Klastry a rozwój otwartych innowacji w Polsce

Jadwiga Gorączkowska

Rozdział 4

**Sieci przemysłowe a wsparcie innowacyjności i przedsiębiorczości
- przypadek województwa lubuskiego**

Współpraca przedsiębiorstw a innowacje i transfer technologii
– wybrane aspekty

Część II Determinanty aktywności innowacyjnej i transferu technologii

Katarzyna Kazojć

Rozdział 5

Rola powiązań kooperacyjnych w procesie transferu technologii

Roman Tylżanowski

Rozdział 6

Procesy współpracy a transfer technologii w przedsiębiorstwach przemysłowych wysokiej techniki w Polsce

Katarzyna Szopik-Depczyńska

Rozdział 7

**Uwarunkowania innowacyjności przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce
Wschodniej - wybrane charakterystyki**

Ewelina Kucharz

Rozdział 8

**Innowacje marketingowe w przedsiębiorstwie - marketing sensoryczny
w praktyce kawiarni Starbucks**

Spis Tabel	141
Spis Rysunków	143
Spis Schematów	143

Współpraca przedsiębiorstw a innowacje i transfer technologii
– wybrane aspekty

Wstęp

Współpraca przedsiębiorstw a innowacje i transfer technologii – wybrane aspekty

Wstęp

Wyniki rozlicznych badań wskazują, że gospodarki, w których zlokalizowane są przedsiębiorstwa o dużych zdolnościach innowacyjnych osiągają wyższe stopy wzrostu. Przedsiębiorczość technologiczna, innowacyjność i konkurencyjność stały się kategoriami, które odgrywają we współczesnym świecie kluczową rolę. Właściwe ich zrozumienie może w znacznej mierze pomóc wielu przedsiębiorstwom w osiągnięciu sukcesu na rynku. Przedsiębiorstwa nie działają jednak w próżni.

Źródła przewagi przedsiębiorstw na rynku są uzależnione od równowagi między współzawodnictwem a współpracą. Nie ma sprzeczności między kooperacją i konkurencją. Współpraca między firmami może pomóc w podniesieniu poziomu innowacyjności celem osiągnięcia lub utrzymania komparatywnej przewagi. Z tego powodu korzyści ze współpracy mogą przewyższyć negatywne efekty związane ze „skrzywieniem” konkurencji i dysekonią skali. Szczególnie dla małych firm kooperacja w obszarze marketingu i szkoleń czy w badaniach i projektowaniu produktów, może przyczynić się do realizacji kolektywnej ekonomii skali, wpływającej na efektywność sieci. Ekonomia kolektywna prowadzi do rozwiązywania konfliktów, które mogą występować między produktywnością, a efektywnością alokacji, przy równoległym dopuszczeniu małych firm do osiągnięcia efektów ekonomii skali, celem rozszerzenia konkurencji na rynku zewnętrznym (poza regionem).

Kooperacja odgrywa istotną rolę zarówno w koncepcji kreowania „środowiska innowacyjnego”, jak i literaturze poświęconej „sieciom” czy „dystryktom przemysłowym”. Współpraca pełni ważną funkcję w przepływie wiedzy, która stanowi fundamentalny element w teorii wzrostu i w koncepcji systemów innowacyjnych.

Badania nad kooperacją między przedsiębiorstwami w stymulowaniu innowacyjności są dobrze udokumentowane w literaturze międzynarodowej. Prace badawcze nad wzrostem znaczenia kooperacji i stworzonych (sformułowanych) na tej podstawie indykatorów sieciowych, prowadzili między innymi M. Dodgson i S. Hinze. Teoria i badania empiryczne wskazują jednocześnie, że zrozumienie istoty i znaczenia kooperacji oraz bliskości przestrzennej dla podziału pracy w innowacjach, oraz jakość i efektywność regionalnych systemów innowacyjnych są w dalszym ciągu niejasne.

Kooperacja sprzyja aktywności innowacyjnej na dwa sposoby:

1. Prowadzi do podziału pracy w działalności innowacyjnej, czyli specjalizacji.
2. Może być kanałem transferu wiedzy – przyczyniając się do redukcji kosztów transakcji, przez ograniczenie niepewności i wzrost zaufania, szczególnie w przypadku związków systematycznych i długofalowych.

W literaturze przedmiotu argumentuje się często, że związki między aktorami w podziale pracy innowacyjnej są z natury kooperacyjne. Mogą one być istotne dla

Współpraca przedsiębiorstw a innowacje i transfer technologii – wybrane aspekty

przepływu wiedzy (innowacja przyspiesza kooperację i odwrotnie). Wielu autorów sugeruje, że nie tylko formalne związki kooperacyjne, jak spółki *joint venture* czy kontrakty badawcze, odpowiedzialne są za transfer wiedzy, ale również związki nieformalne, jak „wymiana wiedzy” – wzajemna wymiana informacji między personelem konkurujących firm.

Polityki innowacyjna krajowa czy regionalna są związane równolegle z różnymi komponentami sieci innowacji, faworyzując kooperację horyzontalną, dla ustabilizowania nawyków systemowych, co jest zasadne w krajach wysokorozwiniętych. Tworzone interakcje posiadają jednak wiele kontekstów: na poziomie przedsiębiorstw (między podmiotami, między producentami a odbiorcami, między dostawcami a producentami) i w szerszym otoczeniu instytucjonalnym (ze sferą nauki). Interakcje kształtujące nawyki innowacyjne zachodzą w krajach typu „doganiających” jednak częściej w układach pionowych niż poziomych. Te ostatnie są w sposób naturalny zjawiskiem incydentalnym. Nie jest to tym samym anomalia systemowa, jak sugerują programy i instrumenty polityki krajowej oraz regionalnej ukierunkowane na wsparcie kooperacji horyzontalnej, lecz typowe zapóźnienie w rozwoju mechanizmów instytucjonalnych, które wymagają czasu.

Odpowiednia zdolność i motywacja podmiotów gospodarczych do ustawicznego poszukiwania nowych technologii i wykorzystywania ich w praktyce prowadzi do wzrostu zarówno konkurencyjności ich, jak i regionu czy kraju, w których funkcjonują. Innowacyjność polskich przedsiębiorstw decyduje o pozycji Polski na arenie międzynarodowej, a szczególnie europejskiej. Obecnie Polska charakteryzuje się niskim poziomem innowacyjności, co wpływa na jej niższą konkurencyjność. Dopływ nowoczesnych technologii w drodze ich transferu do przedsiębiorstw może poprawić tę sytuację.

Wzrost, a co najmniej utrzymanie poziomu konkurencyjności, nie jest możliwe bez ciągłego przeprowadzania restrukturyzacji przedmiotowej przedsiębiorstw. W podmiotach przemysłowych wiąże się to z ciągłym doskonaleniem wytwarzania i wprowadzaniem nowych produktów na rynek. Do tego niezbędne jest wdrażanie nowych technologii w procesie ich samodzielnego opracowywania lub transferu. Polskie przedsiębiorstwa są w stanie osiągnąć szybszy postęp, ale tylko wtedy, gdy w należyty sposób będą potrafiły osiąść i spożytkować wiedzę dla należytego wykorzystania potencjału materialnego, finansowego i ludzkiego. Drogą do realizacji tego celu jest sprawny przepływ nowoczesnych technologii do przedsiębiorstw.

Transfer technologii to wielowymiarowy proces a jego efektem jest zarówno wdrożenie, jak i rozpowszechnienie innowacji o charakterze technicznym. Przedmiotem tego procesu jest technologia oznaczająca nowy stan wiedzy o metodach produkcji. Na bazie transferowanej wiedzy powstają innowacje, które uważane są za siłę

Współpraca przedsiębiorstw a innowacje i transfer technologii – wybrane aspekty

napędową gospodarki i stanowią rezultat rynkowego wdrożenia nowej wiedzy, uważanej współcześnie za kluczowy czynnik wpływający na wielkość i strukturę produkcji.

Procesy przenikania zjawisk współpracy innowacyjnej i transferu technologii były niejednokrotnie omawiane w literaturze przedmiotu, lecz w dalszym ciągu pozostają niejasne. Na tej podstawie powstała podstawowa hipoteza badawcza, która jest twierdzeniem, że transfer technologii realizowany w trakcie współpracy przedsiębiorstw z innymi jednostkami gospodarczymi i naukowymi akceleroje procesy innowacyjne w tych pierwszy i przyczynia się do osiągnięcia korzyści wynikających dwukierunkowego transferu wiedzy między organizacjami.

Celem opracowania jest ukazanie wieloaspektowych związków występujących między zjawiskami współpracy i transferu technologii oraz ich synergiczny wpływ na aktywność innowacyjną przedsiębiorstw.

Praca składa się ze wstępu, ośmiu rozdziałów, spisów bibliografii, tabel i wykresów. Podzielono ją na dwie części. Pierwsza z nich dotyczy znaczenia współpracy dla aktywności innowacyjnej, gdy druga skupia się na determinantach transferu technologii i procesów innowacji.

W pierwszym rozdziale omówiono istotę i rolę współpracy w procesach kreowania nowych technologii. Wskazano na etymologię tego pojęcia wraz z przybliżeniem wielu kryteriów jego podziału.

W drugim rozdziale skupiono się na ukazaniu specyfiki kooperacji między przedsiębiorstwami a sferą nauki. Przybliżono instrumenty finansowe wspomagające ten proces. Omówiono również kilka przypadków takiej współpracy zakończonej sukcesem.

Klaster jako specyficzna forma systemu przemysłowego został poddany analizom w rozdziale trzecim. Wskazano na znaczenie procesów współpracy między organizacjami w bliskiej przestrzeni, na proces wymiany wiedzy między nimi oraz ich zaangażowaniu w tworzenie otwartych innowacji, choć właściwie ich braku.

W kolejnym rozdziale zaprezentowano wyniki badań w zakresie zależności statystycznych między przestrzenią i relacjami a zainteresowaniem współpracą z instytucjami wsparcia innowacji (IWI). Wykorzystano w tym celu wyrafinowaną metodykę statystyczną – modelowanie probitowe.

Rozdział piąty został poświęcony roli współpracy w procesie transferu technologii. Dla przedsiębiorstw (zwłaszcza w obszarze sektora MSP) pozyskanie określonej wiedzy i technologii ze względu na ich koszt czy ograniczony do niego dostęp, może być utrudnione. Kooperacja daje możliwość nawiązania relacji, które zaowocują integracją pomysłów, wiedzy i będą prowadziły do powstania przełomowych innowacji.

Współpraca przedsiębiorstw a innowacje i transfer technologii – wybrane aspekty

W kolejnej części pracy będąc niejako kontynuacją poprzedniego wątku jest próba empirycznej weryfikacji relacji między współpracą a transferem technologii. Skupiono się w tym aspekcie na przedsiębiorstwach wysokiej techniki w Polsce, które ponoszą najwyższe nakłady na działalność badawczo-rozwojową i charakteryzują się najwyższym udziałem zatrudnionych pracowników naukowo-badawczych.

Wybrane determinanty aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłowej w Polsce Wschodniej stały się przedmiotem rozważań w następnym rozdziale pracy. Wieloaspektowo i strukturalnie omówiono zachowania innowacyjne przedsiębiorstw zlokalizowanych w tej części Polski.

W ostatnim fragmencie pracy zwrócono uwagę na innowacje o charakterze marketingowym z próbą ich weryfikacji na przykładzie rozwiązań sensorycznych wykorzystywanych w przyjętym do badania przedsiębiorstwie.

Prezentowany dorobek teoretyczno-empiryczny wzbogaca stan wiedzy o współpracy innowacyjnej i transferze technologii o różnorodne ich aspekty. Tym samym próbuje wpisać się w aktualne nurty badawcze nad tymi zjawiskami ekonomicznymi.

Arkadiusz Świadek, Joanna Wiśniewska